

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ І ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Реформування системи освіти в Україні, що відбувається протягом останніх років під впливом соціально-політичних, економічних і геополітичних процесів, суттєво вплинуло на систему вищої освіти країни, зокрема й на систему управління освітою та її якістю. Донині проблема якості освіти в Україні не мала такого важливого соціального, економічного й технічного значення. Гарантом такої якості у вищому навчальному закладі може бути лише педагогічна діагностика, що означає постійне й поетапне спостереження за виконанням кожного з навчальних етапів протягом усього навчального процесу.

Педагогічна діагностика – специфічний різновид діагностики, якій притаманні відмінні від психологічної й соціологічної діагностик, а також від наукового дослідження, специфічний об'єкт діагностування та своєрідний підхід до його дослідження. Для педагогічної діагностики характерна наявність власних, притаманних тільки їй функцій і принципів; та особлива структура й низка її специфічних етапів. Виокремлюють три напрями формування та розвитку педагогічної діагностики: самодіагностика (поєднання діагностики як зовнішнього процесу і внутрішнього); розвиток діагностичних функцій оцінювання (перехід оцінювання в діагностичний засіб); комплексна діагностика (за допомогою однієї методики досягають кількох цілей). Проблема

педагогічної діагностики виникла одночасно із зародженням педагогічної діяльності, оскільки суспільству потрібно було оцінювати результати навчання.

У сучасній педагогіці діагностику сприймають як процес, у ході якого вимірюють рівень засвоєння знання, навченості тих, кого навчають, а також окремих аспектів розвитку особистості та вихованості, опрацьовують й аналізують отримані знання, узагальнюють і роблять висновки про коригування процесу навчання, про рух учнів до наступних рівнів навчання, про ефективність роботи вчителів та всього освітнього закладу [1, с. 62-74]. Отже, діагностику тлумачать у більш широкому та глибокому сенсі, ніж традиційну перевірку знань, навичок, умінь. З огляду на це, необхідно виводити діагностику на новий рівень, активно розширюючи її межі.

Педагогічна діагностика – це аналітичний зріз й оцінювання статистичного стану педагогічного явища відповідно до певних параметрів, тому діагностика професійної діяльності педагога передбачає знання й уміння використовувати параметричні дані, що характеризують її стан на різних рівнях реалізації.

Проблема вивчення та розвитку педагогічної діагностики представлено у дослідженні О. Бондар [2], який виокремлює чотири етапи в розв'язанні проблем педагогічної діагностики. Перший етап – традиційно-прикладної розробки окремих аспектів проблеми, що тривав аж до епохи Відродження. Другий етап – до експериментального дослідження проблем педагогічної діагностики представниками педагогічних систем епохи Відродження до кінця 70-х рр. ХХ в. Третій етап – дослідно-експериментальний, що доводився на кінець ХХ – початок ХХІ ст., тобто на період інтенсивного розвитку експериментальних наукових галузей у психології, психіатрії, соціології, кримінології, педагогіці й ін. Четвертий етап – системно-експериментальний, його початок доводиться на кінець 30-х рр. нинішнього сторіччя й триває в сучасний період.

Ця періодизація має деяку умовність, тому що відомі в минулому суспільно-економічні системи мали безліч розходжень, обумовлених нерівномірним соціально-економічним і культурним розвитком регіонів.

Загалом дослідження розвивалися в традиційному діагностико-прогностичному напрямі: вивчали проблеми тестування, планування, проектування, організації та контролю навчально-виховного процесу, підвищення кваліфікації педагогів і з'ясування рівня їхньої професійної підготовки тощо. Зважаючи на всю складність сучасної освіти у вищій школі (відмова від традиційної вітчизняної форми навчання та утвердження європейських стандартів освіти), необхідно зазначити, що використання лише «традиційних» методів діагностики знань є недостатнім. У контексті сучасних суспільних перетворень усе більшої значущості набувають діагностичні методики, що дають змогу проводити моніторинг, контроль і діагностику знань студентів, керуючись принципами дистанційного навчання. Посутню роль у розв'язанні аналізованої проблеми мають відігравати новітні інформаційні технології.

У сучасній вищій школі оперують численною кількістю різноманітних методів діагностування якості знань студентів, що можна поділити на три групи:

емпіричні, теоретичні й математично-статистичні [3, с. 39].

Використання різних діагностичних методик на заняттях у вищій школі, як і в загальноосвітній школі, має бути невід'ємним процесом навчання. Педагогічне діагностування містить як елементи звичайного традиційного контролю знань, умінь та навичок студентів, так і зобов'язання виявляти тенденції, динаміку формування продуктів навчання, виконувати функції статистичного накопичення інформації, аналізу та прогнозування перебігу навчального процесу. Формальний підхід до будь-якої діагностичної методики необхідно розуміти як нераціональне витрачання навчального часу, що неприпустиме в контексті сучасної концепції освіти.

Отже, педагогічна діагностика має більш широкий і глибокий зміст, порівняно з традиційною системою контролю та перевірки знань й умінь, оскільки остання переважно лише констатує результат, не пояснюючи його походження. Педагогічна діагностика описує результати водночас зі шляхами і способами їх отримання, окреслює тенденції й динаміку формування продукту навчання. Контроль та оцінювання знань і вмінь, їх аналіз, статистичне оброблення, вивчення динаміки, тенденцій та прогнозування – складники діагностування. Педагогічна діагностика – це процес, у ході якого відбувається вивчення, оптимізація процесу навчання, правильне визначення результатів навчання, контроль, перевірка, оцінювання, накопичення статистичних даних, їх аналіз, опис динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку подій.

Література

1. Діагностика і розвиток педагогічної майстерності у професійних навчальних закладах: [колективна монографія] / І. А. Зязюн и др. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 262 с.

2. Боднар О. Інноваційні технології у форматі контрольно-оцінювальної діяльності / О. Боднар // Школа № 1. – 2010. – С. 5-6.

3. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців (методичні та методологічні аспекти): [навч. посібник] / [під ред. А. Ягодзінського]. – К.: ІЗМН, 1997. – 216 с.